

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060305

DOM
2016-05-18
Stockholm

Mål nr
M 5107-15

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen, dom 2015-05-13 i mål nr M 1238-15, se bilaga

KLAGANDE

Miljö- och räddningstjänstnämnden i Eskilstuna kommun
631 86 Eskilstuna

Ombud: Stadsjurist A F

MOTPART

Setra Group AB

Ombud: Advokat D E

SAKEN

Revidering/komplettering av riskbedömning för fastigheten Kälby 1:26 i Eskilstuna kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsens i Södermanlands län beslut den 2 februari 2015 i dnr 505-4268-2014, dock med den ändringen att revideringen/kompletteringen av riskbedömningen ska lämnas in till Miljö- och räddningstjänstnämnden i Eskilstuna kommun senast den 1 september 2016.

Dok.Id 1265375

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljö- och räddningsnämnden i Eskilstuna kommun (nämnden) har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen med ändring av mark- och miljödomstolens dom ska fastställa länsstyrelsens beslut. I andra hand har nämnden yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska återförvisa ärendet till mark- och miljödomstolen för förnyad handläggning.

Setra Group AB (bolaget) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

För förorenade områden ska en riskbedömning göras. Naturvårdsverket har tagit fram vägledande material i vilket det framgår att riskbedömning ska ta upp effekter på hälsa och miljö som kan uppkomma inom ett förorenat område och genom spridning. Bedömningen ska utgå ifrån både ett kortsiktigt och ett långsiktigt perspektiv. Bolagets förslag omfattar endast risker på kort sikt där exponeringstiden justerats ned i förhållande till de generella värden som Naturvårdsverket tagit fram. Det är inte lämpligt att enbart utgå ifrån dagens markanvändning eftersom den kan komma att förändras över tid. Om avsteg ska göras från Naturvårdsverkets riktlinjer ska dessa kunna motiveras och det måste framgå att de justerade riktvärdena tar hänsyn till riskerna för människor, djur och miljön på såväl kort som lång sikt.

Nämndens föreläggande utgår från Naturvårdsverkets riktlinjer och innebär att bolaget vid framtagandet av platsspecifika riktvärden ska använda de generella exponeringstider som de allmänna råden anger. För att göra en långsiktig riskbedömning bör de exponeringstider som gäller för den detaljplanelagda markanvändningen användas. Riskbedömningen skulle annars riskera att behöva göras om. Troliga framtida förändringar såsom normal vistelsetid på en industrifastighet och

normalt förekommande schakt- och grävarbeten kommer inte att kunna genomföras utan att en ny riskbedömning görs. En ny riskbedömning kan även innebära behov av ytterligare sanering. Enligt Naturvårdsverkets riktlinjer bör sanering, om möjligt, utföras som en engångsåtgärd. Om riskbedömningen godkänns på det sätt som mark- och miljödomstolen har gjort innebär det att marken inte kan användas för det ändamål som den är detaljplanelagd för, dvs. industriändamål.

En riskbedömning som utgår ifrån en kortare exponeringstid leder till att restriktioner avseende vistelsetid måste införas. Det är inte lämpligt att införa restriktioner för markanvändningen då det är svårt att säkra, både på kort och på lång sikt, att de efterföljs. Det är extra viktigt att tidsbedömningen för det långsiktiga perspektivet görs när verksamhetsutövaren håller på att lägga ner den förorenade verksamheten. Eventuella skyddsåtgärder som har vidtagits påverkar bara den kortsiktiga exponeringsrisken. Det påverkar dock inte exponeringsrisken på lång sikt.

Bolagets påstående om att föreläggandet är otydligt bör domstolen bortse ifrån då det är en ny grund som inte bör prövas först i Mark- och miljööverdomstolen. För det fall grunden ändå skulle prövas anger nämnden att föreläggandet är tydligt och korrekt formulerat. Generella exponeringstider är inte samma sak som generella riktvärden. Platsspecifika riktvärden kan erhållas även om generella exponeringstider används. Exponeringstid är bara en av flera parametrar vid beräkningen av ett riktvärde för acceptabel föroreningsnivå.

Bolaget har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

Mark- och miljödomstolen har gjort en riktig bedömning. Bolaget har lämnat en riskbedömning utan begränsning i tiden vad avser miljöpåverkan på omgivningen i form av spridningsrisk till yt- och grundvatten och omgivningens känslighet. Det är i princip endast vad avser direkt exponering för människor och djur på platsen som utredningen begränsats till att avse nuvarande markanvändning och den markanvändning som är aktuell inom den närmaste planperioden. Nuvarande verksamhet kommer dock inte att ändras inom överskådlig framtid.

Att låta riskbedömningen idag basera sig på exponeringstider vid annan markanvändning än den nu planerade skulle kräva rena gissningar om den framtida markanvändningen. Dessutom saknas praktiska, ekonomiska och miljömässiga fördelar med att idag göra riskbedömningar baserade på gissningar om framtida användning av området jämfört med att senare – när annan markanvändning eventuellt blir planerad och närmare kan beskrivas – göra en förnyad riskbedömning. Platsspecifika riktvärden och bedömningar ska baseras på den pågående verksamheten eller den verksamhet som verksamhetsutövaren visar kommer kunna pågå under den närmaste planeringsperioden (20-30 år), vilket är förenligt med Naturvårdsverkets tidigare rekommendationer. Bolagets bedömning av exponeringstiden är anpassad till den aktuella platsen och förutsättningarna där. På platsen bedrivs idag industriverksamhet och parterna verkar vara överens om att dioxinföroreningarna inte innebär någon oacceptabel risk så länge verksamheten fortgår och skyddsåtgärder vidtas. Den nu pågående verksamheten kommer att fortsätta att bedrivas under överskådlig tid. Det är rimligt att en förnyad riskbedömning görs för det fall markanvändningen ändras.

Den utredning som Setra låtit göra visar att föroreningarna efter sanering av vissa s.k. hotspots inte leder till oacceptabla miljörisker varken ur ett kortsiktigt eller långsiktigt perspektiv. Den förorenade jord som kommer att kvarbli på platsen efter sanering av hotspots kommer alltså att finnas på en ur miljösynpunkt acceptabel plats och kunna övervakas på ett acceptabelt sätt. En sanering innebär att förorenad jord flyttas från platsen till en deponi. Befintliga deponier som kan ta emot förorenad jord kommer att vara fulla inom de närmaste åren. Det innebär att ny mark kommer att behöva tas i anspråk som deponi. Det kan därför inte anses miljömässigt motiverat att kräva sanering eller ens utredning av risker avseende annan markanvändning när det inte finns några planer på att ändra markanvändningen.

Föreläggandet, som det är utformat, är dessutom otydligt. Bolaget ska ta fram platsspecifika värden samtidigt som Naturvårdsverkets riktlinjer ska användas avseende generella exponeringstider. Platsspecifika riktvärden kan inte tas fram utan att hänsyn tas till platsspecifika exponeringstider, spridningsrisk för den aktuella platsen, annan miljöbelastning i området och den aktuella omgivningens känslighet.

Platsspecifika riktvärden är riktvärden baserade på just platsspecifika exponeringstider. Det har bolaget följt i det underlag som har lämnats in. Föreläggandet är mot bakgrund av detta motsägelsefullt och går inte att efterkomma i sin helhet. Föreläggandet brister avseende kravet på tydlighet och ska upphävas även på den grunden.

YTTRANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Mark- och miljööverdomstolen har inhämtat yttrande från Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket har angett i huvudsak följande.

Bolaget har vid riskbedömningen inte använt Naturvårdsverkets vägledningsmaterial på ett korrekt sätt. De platsspecifika antaganden som har gjorts är inte förenliga med miljöbalkens syfte och principerna i våra nationella miljökvalitetsmål.

Naturvårdsverket delar nämndens uppfattning om att riskbedömningen bör utgå från gällande plan och markanvändning.

I sin riskbedömning har bolaget angett värdet 120 dagar gällande vistelsetid för vuxna. Naturvårdsverket anser att man vid val av vistelsetid istället ska utgå från gällande planbestämmelser för området, i detta fall industriområde. Detta innebär att ett värde för vistelsetiden ska väljas som motsvarar den tid under vilken yrkesverksamma och andra som vistas i ett industriområde kan exponeras för föroreningar. Naturvårdsverket anser att om de platsspecifika antagandena inte motsvarar den markanvändning som medges enligt gällande planbestämmelser leder det till ett felaktigt resultat.

Naturvårdsverkets generella riktvärden för mindre känslig markanvändning, vilket motsvarar ett industriområde, utgår från att vuxna människor vistas på platsen i 200 dagar per år. Naturvårdsverket anser att det i ett industriområde är rimligt att utgå från en vistelsetid som motsvarar arbetstidsförhållanden som man normalt kan räkna med i ett industriområde.

Vid framtagandet av platsspecifika riktvärden är det dock inte enbart vistelsetiden i antal dagar som är styrande. Det är inte riktigt som bolaget hävdar att syftet med platsspecifika riktvärden förloras om en eller ett fåtal av ingångsparametrarna inhämtas

från Naturvårdsverkets beräkningar av generella riktvärden för förorenad mark. För närmare beskrivning av möjliga justeringar av exponeringsvägar, exponeringsparametrar m.m. hänvisas till Naturvårdsverkets rapport 5976 – Riktvärden för förorenad mark, bilaga 4.

Marken på fastigheten Kälby 1:26 är förorenad med dioxiner som är en ämnesgrupp som bedöms utgöra en allvarlig risk. Dess giftighet och persistens innebär att riskerna kvarstår under mycket lång tid. Naturvårdsverket anser att det är väl motiverat att riskbedömningar ska göras för såväl ett kort som ett längre tidsperspektiv när det gäller dioxiner. Miljöbalken syftar till att möjliggöra en långsiktigt god hushållning med mark- och vattenområden. Det gäller även vid avhjälpande av föroreningskador och därför vore det olyckligt med en åtgärd som försvårar etablering av industriverksamhet på området.

För tydlighets skull kan man ersätta termen ”generella exponeringstider” med ”exponeringstid i förhållande till gällande plan”.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Har nämnden haft fog för sitt föreläggande?

Fastigheten Kälby 1:26 är planlagd för industriändamål. Marken är förorenad med dioxiner som är en ämnesgrupp som bedöms utgöra en allvarlig risk för människors hälsa. Dess giftighet och persistens innebär att riskerna med en förorening kvarstår under en mycket lång tid.

Bestämmelserna i miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling så att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö (1 kap. 1 § miljöbalken). Enligt Naturvårdsverkets rapport 5977 ska miljö- och hälsorisker vid förorenade områden bedömas utifrån såväl ett kortsiktigt som långsiktigt perspektiv.

Bolaget har efter egna utredningar i sin riskbedömning angett värdet 120 dagars vistelsetid baserat på uppgifter från Statistiska centralbyrån och Friluftsrådet.

Dessa värden avviker från Naturvårdsverkets generella riktvärden för mindre känslig markanvändning, såsom industriändamål. De generella riktvärdena utgår från att vuxna människor vistas på platsen under 200 dagar per år. Detta antagande bygger på att det ska vara möjligt för yrkesverksamma att under sin arbetstid vistas inom ett område utan att det medför en hälsorisk.

Med beaktande av miljöbalkens syfte finner Mark- och miljööverdomstolen att en riskbedömning ska göras utifrån såväl ett kortsiktigt som långsiktigt perspektiv. Eftersom exponeringstiderna för intag av jord, hudupptag och inandning av damm kan komma att förändras i och med framtida markanvändning ska en riskbedömning inte enbart utgå från nuvarande markanvändning. Utgångspunkten vid riskbedömningen ska istället vara gällande planbestämmelser. Fråga är då om det finns skäl att avvika från gällande planbestämmelser vid riskbedömningen i detta fall.

Mark- och miljööverdomstolen finner att vad bolaget har anfört om markområdets nuvarande användning och den utredning som bolaget åberopat inte ger skäl att avvika från de exponeringstider som Naturvårdsverket har angett för mindre känslig markanvändning. Mot denna bakgrund har nämnden haft fog att förelägga bolaget att revidera/komplettera sin riskbedömning i detta avseende.

Föreläggandets utformning

Bolaget har anfört att föreläggandet är motsägelsefullt och inte går att efterkomma i sin helhet. Nämnden har bestritt denna invändning och vidare anfört att invändningen utgör en sådan ny omständighet i målet som inte kan framställas vid Mark- och miljööverdomstolen som första instans.

Detta mål handläggs enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden. Lagen innehåller ingen bestämmelse som uttryckligen hindrar en part från att ändra talan i högre rätt. Dock följer av lagens förarbeten att en part inte får ändra talan till att avse vad som i processrättslig mening är en annan sak än den ursprungliga (prop. 1995/96:115 s. 100 f.). De omständigheter som bolaget nu har anfört är inte sådana att det i processrättslig mening är fråga om en annan sak. Hinder finns därmed inte att ta upp dessa omständigheter till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen bedömer att föreläggandet är tillräckligt tydligt och ändamålsenligt utformat för det angivna syftet.

Sammanfattande bedömning

Mot bakgrund av vad som ovan anförts ska nämndens överklagande bifallas. För att bolaget ska få skälig tid för att ge in en ny riskbedömning ändras tiden för när revideringen senast ska ha getts in i enlighet med vad som framgår av domslutet.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg och Margaretha Gistorp, tekniska rådet Yvonne Eklund samt tf. hovrättsassessorn Kristina Börjevik Kovaniemi, referent.

Föredragande har varit Mathilde Ramel.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-05-13
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 1238-15

KLAGANDE
Setra Group AB

MOTPART
Miljö- och räddningstjänstnämnden i Eskilstuna kommun
631 86 Eskilstuna

ÖVERKLAGAT BESLUT
Länsstyrelsen i Södermanlands läns beslut 2015-02-02 i ärende nr 505-4268-2014,
se [domsbilaga 1](#)

SAKEN
Revidering/komplettering av riskbedömning för fastigheten Kälby 1:26 i Eskilstuna kommun

---

DOMSLUT

Med ändring av länsstyrelsens beslut upphäver mark- och miljödomstolen föreläggandet i punkten 2 och punkten 3 i Miljö- och räddningstjänstnämndens i Eskilstuna kommun beslut den 14 april 2014.

Dok.Id 411788

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00 -

BAKGRUND

Miljö- och räddningstjänstnämnden (nämnden) i Eskilstuna kommun beslutade den 14 april 2014 att förelägga Setra Group AB (bolaget) att revidera respektive komplettera tidigare inlämnad riskbedömning för fastigheten Kälby 1:26 på följande sätt:

1. Platsspecifika riktvärden ska tas fram och en riskbedömning ske utifrån följande förhållande:
  - ingen djupindelning alls
  - en djupindelning på 2 meter (0-2 meter och >2 meter).
2. Vid framtagande av platsspecifika riktvärden för det ytligaste jordlagret enligt punkt 1 ska Naturvårdsverkets generella exponeringstider för intag av jord, hudupptag och inandning av damm användas.
3. Det platsspecifika riktvärdet för djupindelningen 0-0,5 m ska revideras genom att Naturvårdsverkets generella exponeringstider för intag av jord, hudupptag och inandning av damm används. Det nya platsspecifika riktvärdet ska därefter användas vid en efterföljande riskbedömning.

Revideringen skulle, enligt beslutet, lämnas in till nämnden senast den 30 juni 2014.

Bolaget överklagade beslutet till länsstyrelsen varvid bolaget lämnade in en rapport avseende en kompletterande riskbedömning (*Kälby 1:26, Underlag för överklagan – kompletterande riskbedömning och åtgärdsförslag*). Länsstyrelsen ändrade punkten 3 i föreläggandet enligt följande:

3. Ett nytt platsspecifikt riktvärde för djupindelning 0-1 meter ska tas fram där Naturvårdsverkets generella exponeringstider för intag av jord, hudupptag och inandning av damm används. Det platsspecifika riktvärdet ska därför användas vid en efterföljande riskbedömning.

Länsstyrelsen flyttar även fram tidpunkten till den 30 april 2015 för inlämnande av revidering/komplettering av riskbedömning till nämnden.

Bolaget har överklagat länsstyrelsen beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, ska upphäva föreläggandet i punkterna 2 och 3 i Miljö- och räddningstjänstnämndens i Eskilstuna kommun den 14 april 2014.

Utveckling av talan

Till stöd för sin talan har bolaget sammanfattningsvis anfört följande. Bolaget har tagit fasta på tillsynsmyndighetens begäran att platsspecifika riktvärden ska tas fram och att en riskbedömning ska ske för Eskilstuna Kälby 1:26. För detta har bolaget anlitat Structor såsom expert på området. Structor har presenterat vilka exponeringsvägar och exponeringstider som är aktuella för fastigheten i rapporten daterad 2014-06-18. Structor har även i rapporten presenterat vilka platsspecifika riktvärden som bör tillämpas vid riskbedömning och framtagande av framtida åtgärdsförslag.

Vid framtagande av platsspecifika riktvärden har Structor utarbetat och tillämpat platsspecifika exponeringstider för intag av jord, hudupptag och inandning av damm. Structor har således inte tillämpat Naturvårdsverkets generella exponeringstider, vilket nämnden krävt enligt punkterna 2 och 3 av sitt föreläggande. Föremålet för mark- och miljödomstolens prövning i målet är således huruvida nämnden kan föreskriva att generella exponeringstider ska tillämpas, även i fall där verksamhetsutövaren visar att det inte är miljömässigt motiverat att tillämpa andra än de platsspecifika exponeringstider som verksamhetsutövaren låtit arbeta fram.

Exponeringstiderna som tagits fram bygger på verksamheten på området idag och vad som kan vara aktuellt inom en överskådlig framtid. Valda exponeringstider medför också att människor kan besöka området regelbundet för promenader eller dylikt utan att negativa hälsorisker uppstår. Exponeringen om 120 dagar som antagits för vuxna bedöms vara väl tilltagen med anledning av redovisat underlag från SCB och friluftsförbundet vad gäller utomhusvistelse. Den bedömda

vistelsetiden om 120 dagar är baserad på att inget staket eller skyltning förekommer som hindrar människor från att beträda området.

Bolaget menar därmed att bolaget med tillräcklig styrka visat att de platsspecifika riktvärden som utarbetats av verksamhetsutövarens expert motsvarar en korrekt bedömning av riskläget. Det kan också tilläggas att den tidigare anlitate experten Sweco VIAK i sin utredning 2008-01-28 kom fram till att exponeringstiderna om 120 dagar per år är rimligt för det aktuella området.

Tillsynsmyndigheten har inte presenterat några uppgifter som visar att de exponeringstider som Structor eller Sweco VIAK tillämpat inte är relevanta vid bedömning av hälsorisker vid pågående markanvändning. Inte heller har tillsynsmyndigheten haft synpunkter på hur Structor kommit fram till värdena eller ifrågasatt riktigheten i Structors utredning. Trots vaga invändningar mot Structors arbete kräver tillsynsmyndigheten att Naturvårdsverkets generella riktvärden ska tillämpas vid bedömningar av hälsorisker kopplade till föroreningsskadan på Källby 1:26. Bolaget kan bara tolka det som att tillsynsmyndighetens uppfattning är att platsspecifika riktvärden endast kan tillämpas om de är strängare än Naturvårdsverkets generella riktvärden eller att det i princip aldrig finns anledning att utarbeta platsspecifika riktvärden. Uppfattningen är inte förenlig med gällande rätt.

Bolaget vidhåller att det inte är miljömässigt motiverat att tillämpa Naturvårdsverkets generella riktvärden vid riskbedömningen eller vid framtagande av åtgärdsförslag när den platsspecifika bedömningen visar att andra riktvärden är tillräckliga för att där förebygga, hindra eller motverka skador på miljön och olägenheter för människors hälsa.

Bolaget anser vidare att det inte är rimligt att ansätta ett perspektiv på hundratals till tusen år när det gäller framtagande av platsspecifika riktvärden och bedömning av miljörisker för området utan anser att den pågående markanvändningen eller annan

markanvändning som bedöms vara lämplig inom den kommande planeringsperioden, 20-30 år (jfr NV Rapport 5242 s. 33) ska vara styrande.

Normalt förekommande schaktarbeten för att lägga ner rör, vistelse på området för arbetande och besökare ryms med bred marginal inom dessa exponeringstider.

Verksamhetsutövaren ska heller inte behöva beakta en förädling av markanvändningen från den pågående mindre känsliga till en framtida hypotetisk känslig markanvändning på fastigheten (MÖD 2010:19).

Nämnden har yttrat sig över överklagandet och anfört bl.a. följande. Nämnden har inga invändningar mot att platsspecifika riktvärden tas fram som ett led i en riskbedömning. Nämnden har inte heller uppfattningen att platsspecifika riktvärden enbart kan accepteras om de är strängare än de generella riktvärdena. De avsteg som görs från de generella ingångsvärdena i Naturvårdsverkets riktvärdesmodell behöver dock förklaras och motiveras. Inom ramen för bolagets riskbedömning har också vissa avsteg gjorts från Naturvårdsverkets generella ingångsvärden, vilka har accepterats.

Bolaget hänvisar i sitt överklagande till att nämnden i ett tidigare ärende (Sweco Viaks riskbedömning) godtagit de exponeringstider som nu används. Nämnden gör dock en annan bedömning idag än vad som gjordes på den tiden. Dagens bedömning grundar sig på vägledning från Naturvårdsverket, t.ex. rapport 5977 och 5976, vilken inte var framtagen vid tidpunkten för den dåvarande bedömningen. Nämnden anser att nämnden i likhet med bolaget inte ska vara låsta av de bedömningar som har gjorts tidigare.

Bolaget har lämnat in en riskbedömning för ett kort tidsperspektiv där exponeringstiderna har justerats ner i förhållande till de generella värdena. Utgångspunkten vid justeringen är de förhållanden som råder på platsen idag, t.ex. en mycket begränsad näringsverksamhet.

I riskbedömningen görs det dock ingen bedömning av vilka risker som föroreningarna kan medföra vid ett långt tidsperspektiv. Nämnden har därför begärt in kompletteringar via ett föreläggande. I beslutet stödjer sig nämnden på Naturvårdsverkets vägledning i rapport 5977 där det anges att en riskbedömning även ska belysa riskerna vid långa tidsperspektiv.

Nämndens syfte med beslutet var att få in en samlad och sammanvägd riskbedömning där hänsyn hade tagits till både ett kort och ett långt tidsperspektiv. Nämnden vill dock förtydliga att det inte finns några hinder/invändningar mot att bolaget lämnar in en riskbedömning som är uppdelad i två delar, d.v.s. en riskbedömning för ett kort tidsperspektiv samt en riskbedömning för ett långt tidsperspektiv.

Av beslutet framgår att nämnden bedömer att det inte är lämpligt att minska exponeringstiderna vid en riskbedömning för ett långt tidsperspektiv. Nämnden resonerar på följande sätt i denna del: Vid riskbedömningar för korta tidsperspektiv kan det vara rimligt att tillgodoräkna sig effekter som följer av att ett område t.ex. utnyttjas i låg grad, är instängslat, är asfalterat osv. Vid riskbedömningar för långa tidsperspektiv är det dock mindre lämpligt att tillgodoräkna sig sådana effekter. Detta eftersom att nyttjandegraden är svår att styra i ett långt tidsperspektiv samt att livslängden på stängsel och asfaltsytor är mycket kortare än hundratals till tusen år.

Nämnden vill även lägga till att riskbedömning för det långa tidsperspektivet blir extra viktigt när den ansvariga verksamhetsutövaren är på väg att lägga ner/har lagt ner den verksamhet som bidrog till eller orsakade föroreningen. Detta för att det ska säkerställas att föroreningar som kan bli ett problem i framtiden också åtgärdas innan problem uppstår samt att åtgärderna bekostas av den eller de som ansvarar för att föroreningen uppkommit. I detta ärende har den verksamhet som bidrog till/orsakade föroreningen lagts ner.

Nämnden vill i sammanhanget framföra att nämnden till viss del är tveksam till justeringen av exponeringstiderna när det gäller den tid som besökande vuxna och

barn kan tillbringa på området. Bolagets resonemang om exponeringstiderna bedöms vara av mer generell karaktär än en platsspecifik anpassning. Här vore det intressant att få Naturvårdsverkets syn på saken eftersom att bolagets resonemang eventuellt skulle kunna få en inverkan på Naturvårdsverkets generella vägledning.

Bolaget hänvisar till Naturvårdsverkets rapport 5244 beträffande hur lång tid en riskbedömning bör avse. Denna rapport är dock av äldre datum än Naturvårdsverkets rapport 5977 där det anges att en riskbedömning även ska göras för ett långt tidsperspektiv på hundratals till tusen år. Nämnden bedömer att Naturvårdsverkets rapport 5977 bör användas som vägledning.

I samma stycke framför bolaget att man inte anser att man ska behöva beakta en förädling av markanvändningen från mindre känslig till en känslig markanvändning. Miljö- och räddningstjänstnämnden har inte heller krävt att detta ska göras.

DOMSKÄL

Nämnden har under handläggningen i målet framfört att det vore intressant att få Naturvårdsverkets syn på saken eftersom bolagets resonemang eventuellt skulle kunna få en inverkan på Naturvårdsverkets generella vägledning. Mark- och miljödomstolen finner inte att någon ytterligare utredning i målet behövs. Domstolen anser därför att målet kan avgöras på befintligt underlag och att något yttrande från Naturvårdsverket inte ska inhämtas.

Naturvårdsverkets generella riktvärden för förorenad mark är inte juridiskt bindande värden. De generella riktvärdena är beräknade för vanliga förhållanden vid förorenade områden i Sverige. De anger en nivå som ger skydd mot hälso- och miljöeffekter vid flertalet förorenade områden, dock inte samtliga. För fall där de generella riktvärdena inte är lämpliga att använda kan platsspecifika riktvärden tas fram. Vid dessa tillfällen tar man hänsyn till de förhållanden som råder vid det aktuella området.

För att bedöma om Naturvårdsverkets generella riktvärden kan användas bör man analysera förutsättningarna i det aktuella området. Exempel på förhållanden som kan påverka denna bedömning är: (i) i vilken omfattning människor exponeras för föroreningar, (ii) förutsättningarna för spridning av föroreningar och (iii) skyddsvärde för miljön i området och i omgivningen.

Med syfte att tillhandahålla en metodik för ett effektivt och kvalitetssäkrat arbete med efterbehandling av förorenade områden i ett långsiktigt och hållbart perspektiv har Naturvårdsverket givit ut ett antal vägledande rapporter. Rapport 5976 ”Riktvärden för förorenad mark – Modellbeskrivning och vägledning” respektive Rapport 5977 ”Riskbedömning av förorenade områden – En vägledning från förenklad till fördjupad riskbedömning” är av särskilt intresse i aktuellt mål.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att det av handlingarna i målet framgår att det av bolaget ingivna utredningsmaterialet i allt väsentligt följer vad som anges i ovan refererade rapporter. De justeringar som har gjorts i jämförelse med de generella riktvärdena har redovisas på ett tydligt sätt. Av intresse i målet är frågan om vilken markanvändning som ska utgöra grund för riskbedömningen.

Markanvändningen styrs i det korta perspektivet av detaljplaner och/eller bygglov samt i det något längre perspektivet av vad som därtill kan förväntas hända med området. Den planerade markanvändningen är en utgångspunkt när riskbedömning och åtgärdsutredningar ska utföras. Den planerade markanvändningen är dock ofta endast överblickbar i ett kortare tidsperspektiv (jfr vad som anförts på s. 19 i Naturvårdsverkets rapport 5977 ”Riskbedömning av förorenade områden – En vägledning från förenklad till fördjupad riskbedömning”). I det långsiktiga perspektivet, 100-tals till 1000 år, är områdets belastning på omgivningen av betydelse för riskbedömningen. Utgångspunkten är att förorenings-spridning inte bör leda till vare sig en höjning av bakgrundshalter eller utsläppsmängder som långsiktigt riskerar att försämra kvaliteten på ytvatten- eller grundvattenresurser. Till skillnad från åtgärds-mål, ska platsspecifika riktvärden inte ta någon hänsyn till teknik och ekonomi eller allmänna och enskilda intressen.

Mark- och miljödomstolen finner att bolagets utredning i målet är anpassad till aktuella förutsättningar för området i fråga och att utförda justeringar, i jämförelse med ingångsvärden för beräkning av generella riktvärden, framstår som rimliga och motiverade. Domstolen noterar härvid att de redan vidtagna skyddsåtgärderna inom fastigheten inte har beaktats vid beräkningarna. Nämndens föreläggande att utföra riskbedömningen på ett särskilt sätt utan några platsspecifika justeringar (punkten 2 och punkten 3 i föreläggandet) är därmed inte miljömässigt motiverat, varför föreläggandet i denna del ska upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 3 juni 2015. Prövningstillstånd krävs.

Elena Landberg

Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Elena Landberg, ordförande, och tekniska rådet Ola Lindstrand. Föredragande har varit beredningsjuristen Emma Lund.